

Idéoplæg fra Samråd Nordsjælland i Danmarks Naturfredningsforening til Region Nordsjællands kommende råstofplan

Indsendte er Danmarks Naturfredningsforening, Samråd i Nordsjællands indspark til idéfasen i råstofplan 2024-2028. I det følgende vil DN stå som forkortelse for Samrådets bidrag, medmindre andet fremgår.

Udpegning – fokus på sammenhængende naturområder

Danmarks Naturfredningsforenings hovedforening har formuleret en landsdækkende politik på råstofområdet¹, og anerkender i mange tilfælde det nationale behov for råstoffer. DNs hjerteblod er at beskytte de umistelige værdier i det åbne landskab, hvorfor råstofudpegning og -gravning altid bør respektere fredninger og udpegninger af landskabsværdier.

At der er store værdier i det åbne landskab, er ikke en opfattelse, som DN står alene med. Værdierne er kortlagt af kommunerne og udpeget i kommuneplanerne, hvor også statslige beskyttelsesinteresser er inddraget (fx de nationale geologiske interesseområder og de kulturhistoriske områder).

- Ind til den nationale råstofplan er på plads, er det DNs holdning, at der ikke må udlægges nye graveområder.
- Nye graveområder må ikke være i strid med de beskyttelsesinteresser, der er kortlagt i kommuneplanerne.

Når det er pointeret, er det også vigtigt at fremhæve:

- Ved råstofgravning brydes landbrugspligten, og der skaber positiv mulighed for at skabe nye store og sammenhængende naturområder.
- Nye og gamle råstofgrave bør i højere grad tænkes ind i et sammenhængende rekreativt og biologisk forløb, hvor de i bedste fald kan fungere som perler på en snor med offentlig færdsel langs og gerne i de efterbehandlede grave.

---

¹ [Politikker - Danmarks Naturfredningsforening](#)

Mere natur i råstofgrave

Det er velkendt og dokumenteret i blandt andet rapporten "Mere natur i råstofgrave"² udgivet af KTC, Kommunaltekniske Chefforening i 2014, at færdiggravede råstofområder meget ofte bliver til naturmæssige hotspots.

Hvis man vel at mærke undlader en række fortidige synder så som:

- at lægge den næringsrige overjord tilbage igen,
- at tilplante med træer (som kommer helt naturligt med tiden)
- og at glatte mere ud end sikkerhedsmæssigt nødvendigt.
- Specielle geologiske formationer bør desuden så vidt muligt efterlades rå og udækkede til geologisk og landskabsmæssige studier.

Offentlig adgang efter endt gravning

Ny lovgivning kunne - i lyset af den omfattende biodiversitetskrise - udpege regionale råstofgrave alle som en til offentlige, som bl.a. (det meste af) Hedeland og Tarup-Davinde komplekserne er det i dag.

- Der kunne arbejdes for, at ejerskabet af arealerne (og evt. efterbehandlingen) overgår til en offentlig fond/selskab.
- Det kunne ske i regi af regionen eller det kunne være en af de kendte naturfonde, Åge V. Jensen, Fugleværnsfonden eller den halv statslige version Den Danske Naturfond.
- Det kunne også være et kommunalt ejerskab - her er lergravene i Nivå et eksempel på vellykket sammenspil mellem natur og rekreative interesser i råstofgrave der efter indvindingen overgik til kommunalt ejerskab.

Det skylder vi eftertiden samtidig med, at vi undgår alt for vild tivolisering på bekostning af den sjældnere biodiversitet, der hurtigt indfinder sig.

Genbrug af ressourcer kommunalt i et samarbejde med Regionen

Et andet område, der kalder på ny lovgivning og nye samarbejder, er nybyggeri efter nedrivning af funktionsdygtige ejendomme. Kommunerne giver nedrivningstilladelser og byggetilladelser samtidig med, at der kan være underskud af råstoffer i regionen.

- Regionen kunne have en stemme til at påvirke (eller nedlægge veto) mod omfattende nedrivning af generelt sunde ejendomme til fordel for nybyggeri af større og ressourcekrævende ejendomme.

---

² [Mere natur i råstofgrave | ktc.dk](https://www.ktc.dk/rapporter-og-publikationer/mere-natur-i-rastofgrave)

- I forhold til genbrug og genanvendelse af særligt byggematerialer som mursten, tegl og beton vil det være optimalt, at regionen får lovgivning til at sætte sig i spidsen for et forpligtende samarbejde med kommunernes renovation og genbrugspladser. Et af formålene vil være at sikre så høj grad af genanvendelse af gode kvaliteter, frem for sekundære funktioner som nedknust materiale.
- Kalkstabilisering er et yderligere element i denne generelle reduktion af både transport og råstofforbruget.
- Selv om genanvendelsen angiveligt er høj i Danmark, så vurderer DN alligevel, at Danmark er langt bag efter nabolande, som fx Tyskland, hvor nedrivningsprojekter og byggeprojekter ofte kobles sammen med betydelige besparelser i både transporter og jomfruelige råstofmaterialer til især ny beton. Her kan der være grund til at etablere nye samarbejder med Dansk Industri og KL og blandt andet kigge på standarderne på byggeriområdet.

Afgift som mulighed til at regulere overforbrug

Endelig er det en erkendelse, at afgiften på råstoffer er absurd lav i forhold til villigheden til at betale meget høje beløb for nye råstoffer.

- Muligheden for at regulere på afgiften regionalt bør afsøges, så afgiften dels går til det regionale råstofarbejde og naturetablering, og dels får en reel, regional mulighed for at virke præventivt.

Anvendelsen af søer

Traditionelt har råstoffer og grundvandsressourcen været sat i et modsætningsfyldt forhold. DN anerkender, at der ikke findes evidens for denne påstand. Men DN ville gerne at regionen havde en mulighed for at tage besluttende del i efterbehandlede søers videre skæbne.

- F.eks. vurderer DN, at udsætning af put-and-take fisk i grundvandsfødte søer bør forbydes, idet næringsindholdet meget længe i sådanne søer vil være så lavt, at det virker usandsynligt at kunne opfiske udsatte fisk over målet uden tilsætningsfodring.
- Desuden er fisk generelt prædatorer på både padder og deres yngel, hvoraf flere er omfattet af bilag IV beskyttelsen.
- Endelig er der eksempler på Sjælland på udsætning og fodring af ænder til jagt i grundvandsfødte søer i gamle råstofgrave, hvilket både kommuner og region burde have beføjelser til at forbyde klokkeklart.

Efterbehandling

Som led i efterbehandling af råstofgrave er her flere forslag:

- Lade råstofgrave være med alle klinger og stejle skrænter efter endt gravning og spare arbejdet væk med at jævne ud.
- Frasorterede sten skubbes til side i linjeformede, stendige-formationer, allerhelst i øst-vestlig retning, så hele den ene side vil stå i fuld sol året rundt.
- Det vil fremme biodiversiteten med en tilbagevendende forstyrrelse, let harvning eller gravning omkring søernes bredder (selvfølgelig udenfor paddesæsonen) for at nulstille tilgroning, men også gerne nedenfor geologiske profiler, så de holdes friske og markante.
- Visse padder er utroligt glade for helt nøgne søer i råstofgrave, men kun i kort årrække, idet vegetation ved bredden hurtigt gør søerne uegnede til paddernes yngel.

Naturpleje

I alle de områder, hvor det skønnes praktisk muligt, så DN desuden gerne, at der som hovedregel blev afsat en pulje til facilitering af naturpleje indenfor de beløb, der afsættes til efterbehandling i forbindelse med nye gravetilladelser.

- Simple indhegninger med hjørnepæle og 2 tråde kan holde nøjsomme kreaturer som galloway og dexter inde.
- Tættere bevoksede graveområder med fordel kan indhegnes med flere strømførende tråde til buskryddende, nøjsomme får eller geder.
- Erfaringsmæssigt findes der dyreholdere, som mangler afgræsningsalternativer i perioder af vækstsæsonen, som udmærket kunne tilbydes sådanne indhegninger, og hvor græsningseffekten ville modvirke ophobning af førne af næring og fremme biodiversiteten markant.
- Hvis græsning ikke vurderes praktisk muligt, bør der åbnes for dispenserende muligheder i kommuner og regioner for afbrænding af visse vegetation og førne i februar og marts i forbindelse med perioder af optørring. Med de rette eksperter i afbrænding af naturarealer og erfaring med skrånende terræner kan ild bruges på temmelig store arealer på kort tid og med beskedent mandskab.

Afsluttende bemærkninger

Som udgangsbøn vil DN gerne slå et slag for den længe ventede nationale råstofstrategi, der kan give et overblik over de kendte, de mulige og de principielt umulige råstofressourcer i Danmark herunder, hvordan råstofindvindingen af sømaterialer skal gribes an i fremtiden i lyset af kystområdernes generelt sørgelige tilstand og udbredte, sæsonbestemte iltsvind.

Samråd Nordsjælland
21. maj 2024

DN anerkender, at opgaven ikke ligger i regionerne i dag, men efterspørger ligesom branchen generelt, dette nationale overordnede billede, som (bedre sent end aldrig) udgangspunkt for en national forvaltning af en svindende ressource.

Danmarks Naturfredningsforening håber desuden, at den kommende grundige og gennemarbejdede råstofplan endelig kan blive vedtaget, så der kommer en gyldig og gældende råstofplan, der dækker regionen, og som kan bruges som det administrative redskab, den og de foregående planer var tiltænkt.